

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Obdo/47/2022
Identifikačné číslo spisu:	6116211902
Dátum vydania rozhodnutia:	19.12.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Gabriela Mederová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:6116211902.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Gabriely Mederovej a členiek senátu JUDr. Lenky Praženkovej a Mgr. Sone Pekarčíkovej, v spore žalobcu: Sociálna poisťovňa, so sídlom 29. augusta 8 a 10, Bratislava, IČO: 30 807 484, proti žalovanému: JUDr. František Vávrač, so sídlom Horná 51, Banská Bystrica, správca konkurznej podstaty úpadcu N.. T. G., narodený XX. C. XXXX, bytom T. XX, X. X., o určenie právneho dôvodu a výšky pohľadávky proti podstate, vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 28Cbi/20/2016, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 29. októbra 2019 č. k. 41CoKR/18/2019-109 v znení opravného uznesenia Krajského súdu v Banskej Bystrici z 8. júna 2022 č. k. 41CoKR/18/2019-194, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 29. októbra 2019 č. k. 41CoKR/18/2019-109 v znení opravného uznesenia Krajského súdu v Banskej Bystrici z 8. júna 2022 č. k. 41CoKR/18/2019-194 a v e c v r a c i a Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie.

II. Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e uznesenie Okresného súdu Banská Bystrica z 21. mája 2020 č. k. 28Cbi/20/2016-152.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Banská Bystrica (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 4. marca 2019 č. k. 28Cbi/20/2016-69 v znení opravného uznesenia Okresného súdu Banská Bystrica zo 4. mája 2022 č. k. 28Cbi/20/2016-185 žalobu zamietol a žalovanému priznal proti žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. Z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie vyplýva, že žalobca sa žalobou domáha určenia pohľadávky vo výške 718,07 eura za pohľadávku proti podstate. Žalobca v žalobe uviedol, že 4. júna 2015 bolo v Obchodnom vestníku č. 105/2015 zverejnené uznesenie Okresného súdu Banská Bystrica

sp. zn. 2K/37/2015 o vyhlásení konkurzu na majetok úpadcu N.. T. G., narodený XX. C. XXXX, bytom T.B. XX, X. X. a do funkcie bol ustanovený žalovaný správca konkurznej podstaty. Prihláškou zo 4. júna 2016 si žalobca uplatnil u správcu konkurznej podstaty úpadcu pohľadávku proti podstate vo výške 718,07 eura titulom nezaplateného splatného poistného na sociálne poistenie za obdobie máj 2015 až október 2015 podľa saldokonta odvádzateľa. Správca prihlásené pohľadávky poprel z dôvodu, že nejde o pohľadávku proti podstate podľa § 87 ods. 2 písm. i) zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZKR“), keďže nesúvisia s prevádzkovaním podniku počas konkurzu. Úpadca ale bol podľa žalobcu do 8. októbra 2015 vedený v Sociálnej poisťovni, pobočka Banská Bystrica, ako aktívny odvádzateľ poistného ako samostatne zárobkovo činná osoba, ktorej vznikla odvodová povinnosť na základe predloženého daňového priznania za rok 2014 a zanikla po zastavení podnikateľskej činnosti ku dňu 8. októbra 2015.

3. Súd prvej inštancie z vykonaného dokazovania zistil, že žalobca si prihláškou prihlásil v konkurznom konaní vedenom na majetok úpadcu pohľadávku v celkovej sume 718,07 eura ako pohľadávku proti podstate podľa § 87 ods. 2 písm. i) ZKR. Pohľadávka vznikla z titulu neuhradenia bežného poistenia za obdobie od mája 2015 do 9. októbra 2015. Spornou v konaní bola otázka, či pohľadávka vzniknutá po vyhlásení konkurzu z titulu nezaplateného poistného je pohľadávkou proti podstate, teda pohľadávkou, ktorá sa neprihlasuje podľa § 28 ZKR, ale sa len uplatní u správcu bez podmienky dodržania akejkoľvek formy.

4. V odôvodnení rozsudku súd prvej inštancie ďalej uviedol, že v prípade pohľadávky proti podstate podľa § 87 ods. 2 písm. i) ZKR je kritériom posudzovania nielen časové hľadisko, ale aj kritérium prevádzkovania podniku. Pohľadávky vznikli po vyhlásení konkurzu, čo v konaní nebolo sporné. Podľa súdu prvej inštancie skutočnosť, že po vyhlásení konkurzu nebola ukončená registrácia úpadcu v Sociálnej poisťovni, nemá žiaden vplyv na to, či správca prevádzkoval alebo neprevádzkoval podnik úpadcu. Uvedené má vplyv len na povinnosť platiť poistné v zmysle zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZSP“ alebo „zákon o sociálnom poistení“). Sám žalobca v konaní uviedol, že pohľadávka je nárokom viažucim sa na prevádzkovanie podniku pred vyhlásením konkurzu na majetok úpadcu, pričom § 87 ods. 2 písm. i) ZKR podmieňuje kvalifikovanie pohľadávky prevádzkovaním podniku úpadcu počas konkurzu. Žalobca v priebehu konania nepreukázal, že by správca prevádzkoval podnik úpadcu. Predloženým výpisom zo živnostenského listu, resp. výpisom zo živnostenského oprávnenia žalobca len preukazuje, že živnostenské oprávnenie bolo prerušené až ku dňu 9. októbra 2015. Podľa súdu prvej inštancie tak žalobcom uplatnená pohľadávka nie je pohľadávkou proti podstate podľa § 87 ods. 2 písm. i) ZKR a nemožno ju subsumovať ani pod inú triedu pohľadávok špecifikovaných v ostatných písmenách druhého odseku § 87 ZKR a ani iných ustanoveniach ZKR v spojení s § 87 ods. 2 písm. m) ZKR. Prevádzkovaním podniku sa v zmysle § 88 ZKR rozumie výkon podnikateľskej činnosti úpadcu súvisiaci s jeho predmetom podnikania po vyhlásení konkurzu v záujme zabezpečenia vyššej miery uspokojenia pohľadávok veriteľov úpadcu. Vzhľadom na uvedené súd prvej inštancie dospel k záveru, že žaloba nie je dôvodná, pretože žalobcom uplatnená pohľadávka nie je pohľadávkou proti podstate.

5. Na základe odvolania žalobcu Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 29. októbra 2019 č. k. 41CoKR/18/2019-109 v znení opravného uznesenia Krajského súdu v Banskej Bystrici z 8. júna 2022 č. k. 41CoKR/18/2019-194, rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanému priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

6. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku zhodne so súdom prvej inštancie konštatoval, že žalobcom uplatnená pohľadávka nie je pohľadávkou proti podstate podľa § 87 ods. 2 písm. i) ZKR a nie je možné ju podradiť ani pod inú pohľadávkou v zmysle § 87 ods. 2 ZKR. V danom prípade pohľadávka žalobcu vznikla po vyhlásení konkurzu a je možné ju uplatniť iba prihláškou podľa § 28 ZKR. Pohľadávka žalobcu vznikla titulom ročného zúčtovania poistného na sociálne poistenie. Ak by malo ísť o pohľadávkou, ktorá súvisí s prevádzkovaním podniku počas konkurzu, musel by správca konkurznej podstaty naďalej podnik prevádzkovať a platiť poistné. Len v tom prípade by bolo možné hovoriť o pohľadávkou, ktorá súvisí s prevádzkovaním podniku počas konkurzu. Odvolacie námietky žalobcu preto

odvolací súd vyhodnotil ako nedôvodné a rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil.

7. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, ktorým dovolaciemu súdu navrhuje, aby rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Podľa dovolateľa je daný dovolací dôvod podľa § 432 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) v spojení s dôvodom prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

8. Dovolací dôvod žalobca vymedzil tým, že listom zo 6. júla 2016 si u správcu konkurznej podstaty uplatnil prihláškou pohľadávku proti podstate podľa § 87 ods. 1 a § 87 ods. 2 písm. i) ZKR vo výške 718,07 eura z titulu neuhradeného poistného na sociálne poistenie za úpadcu SZČO, z toho vo výške 136,57 eura za obdobie 5/2015, 136,57 eura za obdobie 6/2015, 136,57 eura za obdobie 8/2015, 136,57 eura za obdobie 9/2015 a 35,22 eura za obdobie do 8. októbra 2015. Uznesením z 29. mája 2015 sp. zn. 2K/37/2015 zverejnenom v Obchodnom vestníku č. 105/2015 z 4. júna 2015 bol vyhlásený konkurz na úpadcu. Pohľadávka tak vznikla po vyhlásení konkurzu. Úpadcovi ako samostatne zárobkovo činnnej osobe vznikla účasť na sociálnom poistení na základe príjmu za roky predchádzajúce vyhláseniu konkurzu. Na základe daňového priznania úpadcu za rok 2014 v súlade s § 138 ZSP mal úpadca platiť poistné od 1. júla 2015 do 31. decembra 2015 z mesačného vymeriavacieho základu 412 eur, čo predstavuje 136,57 eura. Podľa výpisu zo živnostenského registra úpadca prevádzkoval podnikateľskú činnosť od 7. februára 2006 do 8. októbra 2015. Úpadcovi zaniklo povinné sociálne poistenie ako SZČO až 8. októbra 2015. Pri povinnosti platiť poistné na sociálne poistenie ide o verejnoprávnú povinnosť, ktorej vznik a trvanie vyplýva zo zákona a priamo súvisí s prevádzkovaním podniku úpadcu za obdobie od 5/2015 do 8. októbra 2015. Podľa žalobcu skutočnosť, že pohľadávka žalobcu súvisela s prevádzkovaním podniku počas konkurzu bola preukázaná živnostenským a registračným listom. Dovolateľ poukázal aj na rozhodnutia Okresného súdu Nitra sp. zn. 28Cbi/6/2018, Krajského súdu v Nitre sp. zn. 15CoKR/5/2019 a Krajského súdu v Žiline sp. zn. 13CoKR/26/2016.

9. K dovolaniu žalobcu doručil súd vyjadrenie žalovaný, ktorý dovolaciemu súdu navrhuje, aby dovolanie žalobcu podľa § 447 písm. f) CSP odmietol alebo podľa § 448 CSP zamietol. Podľa žalovaného zákonodarca pri § 87 ods. 2 písm. i) ZKR predpokladá faktické prevádzkovanie podniku. Za takú situáciu nemožno považovať nečinnosť podnikateľského subjektu, hoci formálne je prevádzkovanie podniku správcom možné. Ak podnik úpadcu nevykonáva žiadnu činnosť, nemôže ísť o prevádzkovanie podniku a poistné nemôže súvisieť s prevádzkovaním podniku. Podľa žalovaného dovolateľ nedostatočne vymedzil nesprávne právne posúdenie veci, preto dovolaciemu súdu navrhuje dovolanie odmietnuť.

10. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (podľa § 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala strana sporu konajúca zamestnancom v súlade s § 429 ods. 2 písm. b) CSP, bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je nielen prípustné, ale je aj dôvodné.

11. Žalobca svoje dovolanie odôvodnil dovolacím dôvodom podľa § 432 CSP v spojení s dôvodom prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

12. Dovolateľ síce výslovne a precízne v dovolaní neuviedol právnu otázku, ktorej vyriešenie považuje za nesprávne, z obsahu dovolania je ale pre najvyšší súd zrejmé, že dovolateľ namieta nesprávne právne posúdenie kritéria súvisu pohľadávky žalobcu s prevádzkovaním podniku počas konkurzu v zmysle § 87 ods. 2 písm. i) ZKR. Najvyšší súd pri problematike vyabstrahovania právnej otázky dovolateľa poukazuje na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) z 9. júna 2020 sp. zn. I. ÚS 336/2019, nález ústavného súdu z 10. marca 2022 sp. zn. III. ÚS 223/2021, ako aj nález ústavného súdu z 26. apríla 2023 sp. zn. IV. ÚS 140/2023-44. Podľa najvyššieho súdu preto dovolateľ splnil povinnosť vymedzenia dovolacieho dôvodu.

13. Najvyšší súd ďalej skúmal prípustnosť dovolania žalobcu a dospel k záveru, že právna otázka posúdenia pohľadávky na poistnom na sociálnom poistení voči úpadcovi, ktorý mal postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby v zmysle § 5 zákona o sociálnom poistení, ktorá vznikla počas

konkurzu, z pohľadu, či ide o pohľadávku súvisiacu s prevádzkovaním podniku počas konkurzu, aj napriek tomu, že úpadca po vyhlásení konkurzu fakticky nevykonával podnikateľskú činnosť, je právnou otázkou, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a na základe ktorej je možné založiť prípustnosť dovolania žalobcu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Uvedená právna otázka nebola doposiaľ v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu vyriešená. Rozhodnutia, na ktoré poukazoval žalobca v dovolaní, nie sú rozhodnutiami odvolacieho súdu, ale rozhodnutiami odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie.

14. Podľa § 87 ods. 2 písm. i) ZKR pohľadávky proti všeobecnej podstate sú a uspokojujú sa zo všeobecnej podstaty v tomto poradí: i) pohľadávky na daniach, poplatkoch, clách, poistnom na zdravotné poistenie, poistnom na sociálne poistenie, príspevkoch na starobné dôchodkové sporenie a príspevkoch na doplnkové dôchodkové sporenie, ktoré vznikli po vyhlásení konkurzu, ak súvisia s prevádzkovaním podniku počas konkurzu.

15. V uznesení najvyššieho súdu z 27. septembra 2017 sp. zn. 3Obdo/9/2017 publikovanom v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 9/2018 pod č. 94 najvyšší súd dospel k záveru, že pohľadávky na poistnom na sociálne poistenie za zamestnancov úpadcu v zmysle zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, ktoré vznikli po vyhlásení konkurzu, súvisia s prevádzkovaním podniku počas konkurzu, a preto predstavujú pohľadávky proti všeobecnej podstate v zmysle ust. § 87 ods. 2 písm. i/ zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v znení zmien a doplnkov. Platí to aj v prípade, ak zamestnancom úpadcu správca konkurznej podstaty po vyhlásení konkurzu neprideloval žiadnu prácu a tiež, ak správca ukončil so zamestnancami úpadcu pracovný pomer a plynie im výpovedná doba.

16. Dovolací súd v predmetom rozhodnutí poukázal aj na závery rozsudku najvyššieho súdu z 27. októbra 2015 sp. zn. 1Sžso/37/2014, podľa ktorého pojem „ak súvisia s prevádzkovaním podniku počas konkurzu“ je potrebné vykladať v zmysle definície podniku uvedenej v ustanovení § 5 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov s tým, že ak správca neuskutočnil relevantné úkony smerujúce k ukončeniu podnikateľskej činnosti úpadcu, dochádza k prevádzkovaniu podniku počas konkurzu.

17. Uvedené závery boli najvyšším súdom prijaté vo vzťahu k pohládkám na poistnom na sociálne poistenie, ktoré vznikli z dôvodu trvania pracovného vzťahu zamestnancov úpadcu aj po vyhlásení konkurzu na majetok úpadcu. Najvyšší súd sa tak v tejto veci musí vysporiadať s otázkou, či je možné rovnako posudzovať aj pohľadávku na poistnom na sociálnom poistenie, ktorá vznikla voči samostatne zárobkovo činnnej osobe.

18. V konaní nebolo sporné časové hľadisko vzniku pohľadávok žalobcu a právne posúdenie v tejto časti nie je ani predmetom dovolacieho konania na základe dovolania uplatneného žalobcom. Predmetom dovolacieho konania je len posúdenie vecného kritéria súvisu pohľadávky žalobcu s prevádzkovaním podniku úpadcu počas konkurzu.

19. Pri riešení právnej otázky, či pohľadávku žalobcu na poistnom na sociálnom poistení vzniknutú po vyhlásení konkurzu na majetok úpadcu, je možné považovať za pohľadávku súvisiacu s prevádzkovaním podniku počas konkurzu, najvyšší súd zohľadnil, že uvedená pohľadávka vznikla na základe toho, že úpadca mal za rok 2014 príjem, ktorý mu ako samostatne zárobkovo činnnej osobe v zmysle § 21 ods. 1 zákona o sociálnom poistení založil účasť na sociálnom poistení a spôsobil vznik jeho povinnosti platiť odvod na sociálne poistenie. Uvedený príjem bol dosahovaný na základe podnikateľskej činnosti úpadcu a súvisel s prevádzkovaním podniku úpadcu. Úpadca bol až do 8. októbra 2015 evidovaný v živnostenskom registri ako prevádzkovateľ živnosti a správca v tomto čase rovnako neuskutočnil ani úkon v zmysle § 21 ods. 4 veta druhá zákona o sociálnom poistení, ktorým by žalobcovi oznámil, že úpadca už nevykonáva podnikateľskú činnosť. Z pohľadu žalobcu tak úpadca naďalej vykonával samostatne zárobkovú činnosť v zmysle § 3 ods. 1 písm. b) ZSP.

20. Podľa najvyššieho súdu je pohľadávku na poistnom na sociálne poistenie samostatne zárobkovo

činnej osoby, ktorá vznikla po vyhlásení konkurzu na majetok tejto osoby, potrebné pre účely § 87 ods. 2 písm. i) ZKR považovať za súvisiacu s osobnou zložkou podniku úpadcu, a to bez ohľadu na to, či skutočne správca po vyhlásení konkurzu pokračoval v prevádzkovaní podniku úpadcu. Povinnosť platiť poistné na sociálne poistenie je verejnoprávnou povinnosťou, ktorá trvá bez ohľadu na to, či správca skutočne prevádzkuje podnik úpadcu počas konkurzu. Je zodpovednosťou správcu, pokiaľ už nebude pokračovať v prevádzkovaní podniku úpadcu, aby uskutočnil úkony v zmysle § 21 ods. 4 ZSP smerujúce k zániku povinnosti platiť poistné. Pohľadávka žalobcu, ktorej určenia sa žalobca domáha v tomto konaní, tak podľa najvyššieho súdu predstavuje pohľadávku proti podstate v zmysle § 87 ods. 2 písm. i) ZKR, teda pohľadávku súvisiacu s prevádzkovaním podniku počas konkurzu.

21. Na základe vyššie prijatého právneho názoru najvyšší súd konštatuje, že dovolanie žalobcu je nielen prípustné, ale je aj dôvodné. Najvyšší súd preto podľa § 449 ods. 1 CSP rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vracia na ďalšie konanie. Odvolací súd je v ďalšom konaní viazaný právnym názorom vysloveným dovolacím súdom (§ 455 CSP).

22. Najvyšší súd pristúpil podľa § 449 ods. 1 CSP v spojení s § 439 písm. a) CSP aj k zrušeniu uznesenia Okresného súdu Banská Bystrica z 21. mája 2020 č. k. 28Cbi/20/2016-152. Na odôvodnenie dovolací súd uvádza, že v danom prípade nebol viazaný rozsahom podaného mimoriadneho opravného prostriedku s poukazom na ustanovenie § 439 písm. a) C. s. p. V prípade závislosti výrokov môže dovolací súd prejednať aj závislý výrok bez toho, aby bol dovolateľom napadnutý a účinky dovolania sa vzťahujú aj na tento nenapadnutý, ale závislý výrok. Závislosť výrokov od seba závisí od konkrétneho právneho vzťahu. O závislosti možno hovoriť vtedy, ak medzi výrokmi existuje istý vzťah prejudiciality. Judikatúra najvyššieho súdu (R 73/2004) ustálila, že závislým výrokom môže byť nielen dovolaním nedotknutý výrok tvoriaci súčasť napadnutého rozhodnutia, ale aj výrok, ktorý je obsahom iného, samostatného rozhodnutia v danej veci. Výdanie uznesenia o výške náhrady trov konania je jednostranne závislé od existencie rozhodnutia vo veci samej. Zrušením rozsudku odvolacieho súdu vo veci samej uznesenie súdu prvej inštancie o výške náhrady trov konania ako závislé rozhodnutie stratilo svoj podklad. Bez nadväznosti na predchádzajúce (zrušené) rozhodnutie vo veci samej by zostalo uznesenie o výške náhrady trov konania osamotené, strácalo by rozumný zmysel a odporovalo by to princípu právnej istoty (porovnaj nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 549/2015 a uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/173/2008, 2Cdo/267/2008, 1MCdo/14/2010, 1Cdo/36/2011, 6Cdo/201/2012, 4Cdo/52/2014, 2MObdoV/4/2012, a 5Obdo/87/2020).

23. O trovách dovolacieho konania a trovách pôvodného konania rozhodne odvolací súd v novom rozhodnutí (§ 453 ods. 3 CSP).

24. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.